پلیس و حقوق بین‌المللی بشر

ویراستاران:

Alleweldt Ralf

Fickenscher Guido

مترجمان:

حسین آقایی جنت‌مکان

دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز

مهدی‌رضا صادقی

دکتری حقوق بین‌الملل و قاضی دادگستری

زهرا ساعدی

استادیار دانشگاه شهید چمران اهواز

پژوهشکدهٔ حقوق

تهران ـ ۱۴۰۱

عنوان و نام پدیدآور	:	پلیس و حقوق بین‌المللی بشر/ ویراستاران[رالف آله‌ولت، گیدو فیکنشر] ؛ مترجمان حسین آقایی‌جنت‌مکان ، مهدی‌رضا صادقی، زهرا ساعدی.
مشخصات نشر	:	تهران: پژوهشکده حقوقی شهر دانش، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	:	۴۴۸ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۵۲-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	عنوان اصلی: .The Police and International Human Rights Law,2018
موضوع	:	حقوق اداری
موضوع	:	Administrative law
موضوع	:	حقوق جزا
موضوع	:	Criminal law
موضوع	:	جرم‌شناسی
موضوع	:	Criminology
موضوع	:	حقوق بشر
موضوع	:	Human rights
شناسه افزوده	:	آله‌ولت، رالف، ۱۹۶۰- م.، ویراستار
شناسه افزوده	:	-Alleweldt, Ralf, 1960
شناسه افزوده	:	فیکنشر، گیدو، ۱۹۶۸- م.، ویراستار
شناسه افزوده	:	-Fickenscher, Guido, 1968
شناسه افزوده	:	آقایی جنت‌مکان، حسین، ۱۳۴۳ - ، مترجم
شناسه افزوده	:	صادقی، مهدی‌رضا، ۱۳۵۹ - ، مترجم
شناسه افزوده	:	ساعدی، زهرا، ۱۳۶۵-، مترجم
رده‌بندی کنگره	:	K۳۴۰۰
رده‌بندی دیویی	:	۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۷۸۵۳۳۸

با مراجعه به فروشگاه اینترنتی شهر دانش از مزایای خرید آنلاین و تخفیف ویژه برخوردار شوید.
www.**shahredanesh**.com

عنوان:	**پلیس و حقوق بین‌المللی بشر**
مترجمان:	**دکتر حسین آقایی جنت‌مکان ـ دکتر مهدی رضا صادقی ـ دکتر زهرا ساعدی**
ناشر:	پژوهشکده حقوقی شهر دانش
صفحه‌آرا و ویراستار:	سودابه رسولی
طراح جلد:	زهرا کریمی
نوبت چاپ:	اول
تاریخ چاپ:	۱۴۰۱
شمارگان:	۲۰۰
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۷۵-۱۵۲-۰
بهاء:	۵۵۰,۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

تهران ـ خیابان کریمخان زند ـ خیابان سنایی ـ خیابان نهم ـ خیابان گیلان ـ پلاک ۵
کد پستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱۱ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰
Website: www.sdil.ac.ir Email: publication@sdil.ac.ir

به نام خداوند جان و خرد

سخن ناشر

توسعه ادبیات حقوقی در هر کشور، نقش مهمی در پیشرفت نظام حقوقی آن کشور ایفاء می‌نماید. اندیشمندان و پژوهشگران دنیای بیکران حقوق که شیفته نظم‌اند و سرباز عدالت، آموزه‌های علمی و تجربیات عملی خویش را به جامعه حقوقی عرضه می‌دارند تا بتوانند در تثبیت و تنویر نظم اجتماعی و استقرار عدالت و اصلاح و پیشرفت کشور سهیم گردند.

قانونگذار فهیم و آگاه، هیچ‌گاه در مقام تهیه پیش‌نویس و مهیا شدن جهت وضع قانون، خود را بی‌نیاز از ادبیات و دکترین حقوقی کشور و مشورت با خبرگان نخواهد یافت و هیچ‌گاه مصوبات قبلی خویش را دائمی و مصون از نقد و اصلاح قلمداد نخواهد نمود. قضات متخصص و عدالت‌پیشه نیز نقد علمی و منصفانه آرای خود را مایه تکامل و پیشرفت می‌دانند.

دانشکده‌های حقوق که به مأموریت خطیر تربیت قضات، وکلا، مشاوران حقوقی، سردفتران، پژوهشگران و اساتید حقوق و فقه همت می‌گمارند علاوه‌بر اینکه از آموزه‌های علمی و قضایی کشور بسیار بهره می‌برند متقابلاً رسالت مهمی در غنی‌سازی ادبیات و دکترین حقوقی کشور برعهده دارند.

کشور ایران به‌ویژه در دو دهه اخیر پیشرفت قابل‌توجهی در توسعه کمّی ادبیات حقوقی کشور را شاهد بوده است. تعداد کتب و نشریات حقوقی منتشره در کشور طی بیست سال اخیر، به نسبت گذشته به‌مراتب افزایش یافته است. این دستاورد را باید به فال نیک گرفت و امیدوار بود که این پیشرفت کمّی به همین میزان با توسعه‌ای کیفی در بارور شدن دکترین حقوقی موردنیاز کشور همراه باشد و با احترام به حقوق مالکیت فکری دیگران انتشار یابد.

انتشارات پژوهشکده حقوقی شهر دانش که همواره سعی داشته است علاوه‌بر انتشار آثار حاصل از تحقیقات پژوهشکده حقوق، به‌صورتی هدفمند و با ارزیابی علمی به گزینش و چاپ و انتشار کتاب‌های حقوقی در حوزه‌ها و موضوعات موردنیاز جامعه حقوقی کشور مبادرت ورزد، زحمات جناب آقایان **دکتر حسین آقایی جنت‌مکان** و **دکتر مهدی‌رضا صادقی** و **سرکار خانم دکتر زهرا ساعدی** در ترجمه **پلیس و حقوق بین‌المللی بشر** را ارج نهاده، امیدوار است این کتاب مورداستقبال جامعه حقوقی کشور و مورداستفاده متولیان امر قرار گیرد.

وحید اشتیاق

فهرست مطالب

سخن ناشر ۵

پیشگفتار مترجمان ۱۷

فصل نخست: مقدمه پلیس به‌عنوان یک کنشگر مهم در حمایت از حقوق بشر ۱۹

فصل دوم: پلیس و حقوق بشر: مسائل بنیادین ۲۷

۲-۱. مقدمه ۲۸

۲-۲. چه شاخه‌هایی از حقوق بین‌الملل به پلیس مربوط است؟ ۲۹

۲-۳. اهداف و قلمرو این شاخه‌های حقوقی چه هستند؟ ۳۰

۲-۴. رابطه بین حقوق بشر و برقراری نظم چیست؟ ۳۰

۲-۵. کدام‌یک از اسناد حقوق بشری به [فعالیت‌های] پلیس مربوط می‌شوند؟ ۳۱

۲-۶. کدام‌یک از مقررات حقوق بشری به‌طور خاص به پلیس مربوط است؟ ۳۲

۲-۷. چگونه نظام بین‌المللی از حقوق خاص حمایت می‌کند؟ ۳۴

۲-۷-۱. اعلامیه جهانی حقوق بشر و معاهدات بین‌المللی ۳۵

۲-۷-۲. تدابیر لازم به‌منظور جلوگیری از شکنجه و بدرفتاری ۳۶

۲-۷-۳. اسناد غیرمعاهداتی ۳۶

۲-۸. محدودیت‌های حقوق بشر چه مواردی است و چگونه می‌توان آنها را در زمان وضعیت‌های اضطراری ملی محدود کرد؟ ۳۶

۲-۹. قوانین جنگ چه هستند و چگونه آنها به پلیس مربوط می‌باشند؟ ۳۷

۲-۹-۱. قلمرو و اهداف قوانین جنگ چیست؟ ۳۷

۲-۹-۲. چه نوع مخاصماتی را آنها تنظیم می‌نمایند؟ ۳۸

۲-۹-۳. چگونه جنگجویان و غیرنظامیان مشخص می‌شوند؟ ۳۸

۲-۹-۴. وضعیت و کارکردهای پلیس در موقعیت‌های مخاصمه مسلحانه چه هستند؟ ۳۹

۲-۹-۵. رابطه بین پلیس و قوانین جنگ چیست؟ ۴۰

۲-۹-۶. نمونه‌های قوانین جنگ کدام موارد است؟ ۴۰
۲-۱۰. نتیجه‌گیری ۴۱
فصل سوم: پلیس و ممنوعیت شکنجه و رفتار غیرانسانی و موهن یا مجازات ۴۴
۳-۱. مقدمه ۴۴
۳-۲. اختیارات پلیس و حقوق بشر ۴۵
۳-۳. تعریف شکنجه و سایر رفتارهای غیرانسانی یا موهن یا مجازات و مقررات قابلِ‌اجرا ۴۶
۳-۴. پلیس و اشخاص آسیب‌پذیر: منع شکنجه و سایر رفتارهای غیرانسانی یا موهن یا مجازات ۵۲
۳-۵. منع شکنجه و سایر رفتارهای غیرانسانی یا موهن یا مجازات در طول بازداشت پلیس ۵۴
۳-۶. ممنوعیت استفاده از ادله حاصله از شکنجه ۵۶
۳-۷. شکنجه و رفتار غیرانسانی یا موهن در میان اشخاص بازداشت‌شده ۵۷
۳-۸. وظیفه پلیس برای پیشگیری از نقض‌های ماده ۳ کنوانسیون اروپایی ۵۸
۳-۹. نمونه‌هایی از شکنجه در رویه قضایی ۶۰
۳-۹-۱. آویزان کردن فلسطینی ۶۱
۳-۹-۲. شوک‌های الکتریکی ۶۱
۳-۹-۳. ترکیب شیوه‌های مختلف شکنجه در پرونده ۶۲
۳-۹-۴. کتک زدن، تهدید علیه حیات و خانواده، خشونت جنسی و عقیم‌سازی ۶۲
۳-۹-۵. تغذیه اجباری به طریق کاملاً خشن و تحقیرآمیز ۶۳
۳-۹-۶. تجاوز جنسی (و یا تهدید به تجاوز جنسی) ۶۴
۳-۱۰. نمونه‌هایی از رفتار غیرانسانی ۶۵
۳-۱۰-۱. مداخله پزشکی به‌منظور دستیابی به ادله ۶۵
۳-۱۰-۲- بازداشت کودکان ۶۵
۳-۱۰-۳. رنج روحی ۶۶
۳-۱۰-۴. رفتار موهن یا مجازات ۶۷
۳-۱۰-۵. شرایط بازداشت ۶۷
۳-۱۱. نتیجه‌گیری ۶۷

فصل چهارم: پلیس و حق حیات ۷۲
۴-۱. مقدمه ۷۳
۴-۲. ماده ۲ کنوانسیون اروپایی: قلمرو حمایت ۷۶
۴-۳. توجیه محرومیت از حق حیات ۷۷
۴-۴. اصل تناسب: ضرورت استفاده از زور ۸۰
۴-۴-۱. پرونده مک کان و سایرین علیه انگلستان در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۰
۴-۴-۲. پرونده آندرنیکو کنستانتینو علیه قبرس در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۱
۴-۴-۳. پرونده ماکاراتزیس علیه یونان در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۲
۴-۴-۴. پرونده واسیلوسکا و کالاوکال در لهستان ۸۳
۴-۴-۵. پرونده جیولیانی و گاجییو علیه ایتالیا در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۴
۴-۴-۶. پرونده فینوگنف علیه روسیه در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۵
۴-۴-۷. پرونده فانزیوا علیه روسیه در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۶
۴-۵. استفاده از شوکرهای الکتریکی و سلاح‌های الکتریکی ۸۷
۴-۵-۱. پرونده فاکس علیه انگلستاندر دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۸
۴-۵-۲. پرونده آنژلیو جرجیو و دیگران علیه بلغارستان در دیوان اروپایی حقوق بشر ۸۹
۴-۶. نتیجه‌گیری ۹۱
فصل پنجم: مسؤولیت فرماندهی و استفاده از زور توسط پلیس ۹۵
۵-۱. مقدمه ۹۶
۵-۲. مسؤولیت مقامات فرماندهی و مافوق در قبال افعال و ترک افعالشان ۹۹
۵-۲-۱. صدور دستورات ۹۹
۵-۲-۲. برنامه‌ریزی، آمادگی و احتیاط ۱۰۲
۵-۳. مسؤولیت در قبال چهارچوب عملیاتی ۱۰۶
۵-۳-۱. مقررات و رویه‌ها ۱۰۷
۵-۳-۲. تجهیز کردن ۱۰۸
۵-۳-۳. آموزش دادن ۱۱۱
۵- ۴. تضمین پاسخگویی ۱۱۲
۵-۴-۱. نظارت، کنترل و اقدامات تأدیبی ۱۱۲
۵-۴-۲. تحقیقات مؤثر ۱۱۵

۵-۵. نتیجه‌گیری ۱۱۷

فصل ششم: تحقیقات مؤثر پیرامون سوءاستفاده پلیس از حقوق بشر: مبارزه با بی‌کیفری ۱۲۳

۶-۱. مقدمه ۱۲۳

۶-۲. معرفی اجمالی وظیفه تحقیق نسبت به اتهامات سوءاستفاده از حقوق بشر ۱۲۶

۶-۳. مبارزه با بی‌کیفری ۱۳۰

۶-۴. بایسته‌های عملیاتی و سیاستی یک تحقیق مؤثر ۱۳۹

۶-۵. نتیجه‌گیری ۱۴۴

فصل هفتم: سلب آزادی توسط پلیس سلب آزادی توسط پلیس ۱۴۹

۷-۱. مقدمه ۱۵۰

۷-۲. سلب آزادی چیست؟ ۱۵۳

۷-۳. بازداشت به‌عنوان آخرین راه‌حل و به‌عنوان یک راهکار فرعی، مادامی که متضمن توسل به زور است. ۱۵۷

۷-۴. مبانی قانونی بازداشت ۱۵۹

۷-۵. حقوق شخص بازداشت‌شده ۱۶۲

۷-۵-۱. اطلاع‌رسانی ۱۶۳

۷-۵-۲. معاضدت حقوقی ۱۶۴

۷-۵-۳. دسترسی به معاینه پزشکی ۱۶۵

۷-۵-۴. شخص بازداشت‌شده را می‌بایست فوراً نزد قاضی حاضر نمود تا درخصوص تداوم بازداشت و یا آزادی وی و تعویق دادرسی اتخاذ تصمیم نماید ۱۶۶

۷-۵-۵- استحقاق دادرسی در مدت‌زمانی معقول ۱۷۰

۷-۵-۶. حق طرح شکایت نزد دادگاه (قرار احضار زندانی) ۱۷۰

۷-۵-۷- بازداشتگاه و شرایط بازداشت ۱۷۱

۷-۵-۸. ضرورت یک گزارش مجزا به‌عنوان تضمین ۱۷۳

۷-۶. نتیجه‌گیری ۱۷۵

فصل هشتم: اختیارات پلیس و تحقیقات کیفری ۱۷۹

۸-۱. مقدمه: حقوق بشر و پلیس ۱۷۹

۸-۲. وظیفه مداخله و تحقیق ۱۸۱

۸-۳. وظیفه اقدام، صرفاً بر مبنای مجوز قانونی ۱۸۸

۸-۴. وظیفه اقدام به شیوه‌ای متناسب ۱۹۵
۸-۵. وظیفه اقدام منصفانه ۲۰۶
۸-۶. نتیجه‌گیری ۲۱۷
فصل نهم: اختیارات نظارتی پلیس و حمایت از اطلاعات شخصی ۲۲۱
۹-۱. نظارت و حریم خصوصی ۲۲۲
۹-۱-۱. پلیس و دستگاه‌های امنیتی ۲۲۲
۹-۱-۲. حق حریم خصوصی ۲۲۴
۹-۲. شورای اروپا ۲۲۴
۹-۲-۱. دیوان اروپایی حقوق بشر و نظارت ۲۲۴
۹-۱-۲-۱. پرونده زاخاروف ۲۲۶
۹-۱-۲-۲. پرونده سابو ۲۲۹
۹-۲-۲. کنوانسیون جرایم سایبری ۲۳۰
۹-۲-۲-۱. برخی موضوعات مرتبط با کنوانسیون جرایم سایبری ۲۳۲
۹-۲-۳. کمیسیونر عالی حقوق بشر ۲۳۴
۹-۲-۳-۱. نقش کمیسیونر عالی حقوق بشر ۲۳۴
۹-۳-۲-۲. کمیسیونر حقوق بشر بر نظارت ۲۳۶
۹-۳. اتحادیه اروپا ۲۳۶
۹-۳-۱. قانون اتحادیه اروپا ۲۳۶
۹-۳-۲. گردآوری و تبادل اطلاعات در اتحادیه اروپا و بین اتحادیه اروپا و دولت‌های ثالث ۲۳۹
۹-۳-۲-۱. دستورالعمل ثبت‌نام مسافر اتحادیه اروپا ۲۳۹
۹-۳-۲-۲. موافقت‌نامه ثبت مشخصات مسافر اتحادیه اروپا با ایالات‌متحده و کانادا ۲۴۰
۹-۳-۲-۳. دستورالعمل اتحادیه اروپا درخصوص نگهداری داده‌ها ۲۴۳
۹-۳-۲-۴. اصلاحات حفاظت از داده‌ها ۲۴۴
۹-۳-۲-۵. موافقت‌نامه سوئیفت بین اتحادیه اروپا و ایالات‌متحده ۲۴۶
۹-۳-۲-۶. قطعنامه اتحادیه اروپا درخصوص برنامه‌های نظارتی و قطعنامه تکمیلی آن ۲۴۷
۹-۴. قانون آلمان درخصوص نظارت ۲۴۹
۹-۵. مبارزه علیه تروریسم ۲۵۰

۹-۵-۱. اتحادیه اروپا و مبارزه علیه تروریسم ۲۵۰
۹-۵-۲. مبارزه بین‌المللی علیه تروریسم ۲۵۳
۹-۶. رویکرد متفاوت ۲۵۳
فصل دهم: حمایت در برابر جرم به‌عنوان یک حق بشری؛ تعهدات مثبت پلیس ۲۵۸
۱۰-۱. مقدمه ۲۵۹
۱۰-۲. سیستم بررسی اساسی ملی/ بین‌المللی: هماهنگ‌سازی وظایف پلیس ۲۶۳
۱۰-۳. محدوده کلی بررسی وظایف پلیس؛ چهارچوب تعهدات مثبت ۲۶۷
۱۰-۴. تعهدات مثبت اولیه دولت که پلیس ملزم به اجرای آن است ۲۶۸
۱۰-۵. جرم در مقررات حقوق بشر: حقوق بشر × حق (شرایط) طرح دعوا از ناحیه اشخاص ۲۷۱
۱۰-۶. تعیین وظایف پلیس: نحوه و زمان حمایت ۲۷۶
۱۰-۷. وظایف پلیس قبل از وقوع آسیب: چهارچوب قبل از حادثه ۲۷۹
۱۰-۷-۱. وظایف نظام‌مند و سیستمی پلیس ۲۸۰
۱۰-۷-۲. چه زمانی وظیفه حمایت از اشخاص خاص مطرح می‌شود؟ ۲۸۲
۱۰-۷-۳. تعیین محتوای وظایف پلیس؛ مسئله چگونگی حمایت ۲۸۷
۱۰-۸. وظایف پلیس در زمانی که آسیب سابقاً ایجاد شده است؛ چهارچوب بعد از حادثه ـ تمرکز اولیه بر وظیفه تحقیق ۲۸۹
۱۰-۹. محدودیت‌های وظیفه پلیس ۲۹۴
۱۰-۹-۱. تعارض حق‌ها ۲۹۵
۱۰-۹-۲. منابع محدود ۲۹۹
۱۰-۱۰. نتیجه‌گیری ۳۰۰
فصل یازدهم: پلیس و حقوق بشر در برگزاری تجمعات مسالمت‌آمیز ۳۰۸
۱۱-۱. مقدمه ۳۰۹
۱۱-۲. چهارچوب تنظیمی برای فعالیت‌های پلیس (جنبه‌های منتخب) ۳۱۲
۱۱-۲-۱. تجمعات مسالمت‌آمیز ۳۱۲
۱۱-۲-۲. تعهدات مثبت در راستای تضمین حق تجمع مسالمت‌آمیز ۳۱۵
۱۱-۲-۳. اخلال احتمالی در حق تجمع مسالمت‌آمیز ۳۱۶
۱۱-۲-۴. توجیه مداخله ۳۱۸

۱۱-۲-۵. تجمعات بدون اعلام قبلی یا دریافت مجوز ۳۲۲
۱۱-۲-۶. تجمعات خودجوش ۳۲۲
۱۱-۲-۷. نیروهای پلیس به‌عنوان تظاهرکننده ۳۲۳
۱۱-۳. رویه مناسب نظم‌بخشی به تجمعات عمومی منطبق با استانداردهای حقوق بشر ۳۲۳
۱۱-۳-۱. تغییر رویکرد پلیس نسبت به تجمعات عمومی در پرتو رویه درحال‌توسعه ۳۲۴
۱۱-۳-۲. اجزای کلیدی حرفه‌ای‌گری پلیس در رابطه با تجمعات عمومی ۳۲۶
۱۱-۲-۳-۲. پلیس به‌عنوان تسهیل‌گر؛ نیاز به انعطاف‌پذیری ۳۲۶
۱۱-۲-۳-۳. ارتباط پیوسته با سازمان‌دهندگان، شرکت‌کنندگان و گستره عمومی به‌عنوان ابزار انتخاب ۳۲۸
۱۱-۲-۳-۴. بی‌طرفی ۳۲۹
۱۱-۲-۳-۵. طراحی آیین‌ها و اقدامات اولیه؛ محوریت دانش ۳۲۹
۱۱-۲-۳-۶. اقدام برای پیشگیری از گسترش خشونت ۳۳۱
۱۱-۲-۳-۷. تفکیک؛ مداخله هدفمند و استفاده حداقلی از زور ۳۳۱
۱۱-۲-۳-۸. محدودیت‌های تدابیر پلیس؛ ضرورت و تناسب ۳۳۴
۱۱-۲-۳-۹. شفافیت ۳۳۴
۱۱-۲-۳-۱۰. پاسخگویی ۳۳۵
۱۱-۲-۳-۱۱. پس از واقع؛ جلسه گزارش مأموریت و ارزشیابی ۳۳۶
۱۱-۲-۳-۱۲. آموزش ۳۳۶
۱۱-۴. نتیجه‌گیری و چشم‌انداز ۳۳۷

فصل دوازدهم: مأموریت‌های پلیس سازمان ملل متحد و حقوق بشر ۳۴۲

۱۲-۱. مقدمه ۳۴۲
۱۲-۲. پلیس در چهارچوب سازمان ملل متحد؟ ۳۴۶
۱۲-۳. چهارچوب قانونی ۳۴۹
۱۲-۴. سطوح مشارکت حقوق بشر در حفظ صلح ۳۵۳
۱۲-۴-۱. قانون دولت میزبان ۳۵۳
۱۲-۴-۲. قوانین دولت‌های مشارکت‌کننده در فعالیت پلیس ۳۵۴
۱۲-۲-۴-۱. میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی ۳۵۶
۱۲-۲-۴-۲. کنوانسیون اروپایی حقوق بشر ۳۵۸

۱۲-۲-۴-۳. دیوان بین‌المللی دادگستری ۳۶۱
۱۲-۲-۴-۴- نتیجه‌گیری ۳۶۱
۱۲-۴-۳. سازمان ملل متحد ۳۶۲
۱۲-۵. نقض حقوق بشر، مسؤولیت و مصونیت ۳۶۵
۱۲-۵-۱. نقض حقوق بشر به‌وسیله اعضای پلیس سازمان ملل متحد و مصونیت نیروهای پلیس سازمان ملل متحد ۳۶۵
۱۲-۵-۲. مسؤولیت سازمان ملل متحد ۳۷۰
۱۲-۶. حقوق بشر در رویه «حفظ امور انتظامی» ۳۷۱
۱۲-۶-۱. حمایت از غیرنظامیان ۳۷۱
۱۲-۶-۲. توسل به زور و سلاح گرم ۳۷۳
۱۲-۶-۳. بازداشت و حبس ۳۷۵
۱۲-۷. نتیجه‌گیری ۳۷۷

فصل سیزدهم: آموزش پلیس و استانداردهای حقوق بین‌الملل بشر ۳۸۴

۱۳-۱. مقدمه ۳۸۴
۱۳-۲. جایگاه؛ آموزش حقوق بشر پلیس ۳۸۶
۱۳-۲-۱. آموزش چیست و آموزش حقوق بشر چیست؟ ۳۸۶
۱۳-۲-۲. چهارچوب حقوقی بین‌المللی آموزش حقوق بشر پلیس ۳۸۸
۱۳-۲-۳. ادغام حقوق بشر در آموزش پلیس ۳۹۲
۱۳-۲-۴- منابع آموزشی؛ اصول کارآمدی آموزش حقوق بشر ۳۹۵
۱۳-۲-۵. آموزش حقوق بشر پلیس در حوزه گسترده‌تر سازمان‌های پلیس ۳۹۸
۱۳-۳. ابعاد و اجزای آموزش حقوق بشر ۴۰۱
۱۳-۳-۱. مقدمه؛ مثلث آموزش حقوق بشر ۴۰۱
۱۳-۳-۲. آگاهی و درک حقوق بشر ۴۰۳
۱۳-۳-۲-۱. آگاهی بنیادین ۱؛ شأن انسانی، حقوق بشر و تعهدات مرتبط ۴۰۴
۱۳-۳-۲-۲. آگاهی بنیادین ۲؛ نقش دوگانه پلیس در رابطه با حقوق بشر ۴۰۶
۱۳-۳-۲-۳. آگاهی تخصصی؛ رویه‌ها و هنجارهای حقوق بشر ۴۰۷
۱۳-۳-۳. مهارت‌ها و حقوق بشر ۴۰۸
۱۳-۳-۳-۱. مهارت‌های عملیاتی ۴۰۸
۱۳-۳-۳-۲. مهارت‌های تحلیلی و بازتابی ۴۰۹
۱۳-۳-۴. نگرش و حقوق بشر ۴۱۰

۱۳-۴. نتیجه‌گیری ۴۱۳
فصل چهاردهم: کمیته منع شکنجه اروپا و فعالیت آن درباره پلیس ۴۱۶
۱۴-۱. کمیته اروپایی منع شکنجه و رفتارهای غیرانسانی و موهن ۴۱۷
۱۴-۲. بازدید از ایستگاه پلیس ۴۱۹
۱۴-۲-۱. بازجویی ۴۲۱
۱۴-۲-۲. توسل به زور ۴۲۳
۱۴-۲-۳. نمونه تسلیحات الکتریکی و شوکرها ۴۲۳
۱۴-۳. تأثیر فعالیت‌های کمیته منع شکنجه؛ برخی ملاحظات محتاطانه ۴۲۵
۱۴-۳-۱. تغییرات در پلیس، زندان‌های موقت و اقامتگاه‌های مهاجران خارجی ۴۲۶
۱۴-۳-۲. گزارش کنفرانس‌ها و مقالات دانشگاهی ۴۲۹
۱۴-۴. نتیجه‌گیری ۴۳۰
فصل پانزدهم: پلیس و کمیته فرعی منع شکنجه سازمان ملل متحد، سازُکارهای ملی منع شکنجه ۴۳۵
۱۵-۱. مقدمه ۴۳۵
۱۵-۲. کمیته فرعی منع شکنجه و دیگر رفتارها یا تنبیه‌های خشن، غیرانسانی یا مجازات و اسناد آن ۴۳۷
۱۵-۲-۱. تصویب پروتکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه و اعمال آن در مقدونیه ۴۳۷
۱۵-۲-۲. بازدید کمیته فرعی از دولت‌ها ۴۳۸
۱۵-۲-۳. کاربرد توصیه‌های بازدید کمیته در سطح ملی ۴۴۰
۱۵-۲-۴. تصویب رویه‌های عملیاتی استاندارد در مقدونیه ۴۴۰
۱۵-۳. پیشرفت مقدونیه در احترام کامل به حقوق بشر ۴۴۱
۱۵-۳-۱. اختیارات پلیس و کاربرد آنها در فعالیت‌های عملی پلیس ۴۴۲
۱۵-۳-۲. نظارت بر اختیارات پلیس در مقدونیه ۴۴۵
۱۵-۴. نتیجه‌گیری ۴۴۶

پیشگفتار مترجمان

جامعه جهانی پس از تصویب منشور ملل متحد و متعاقب آن، اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ و میثاق‌های بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی و حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سال ۱۹۶۶ شاهد انقلابی در زمینه اعتلای حقوق بشر بوده است. این اسناد، نقطه آغازین ترویج و حمایت از حقوق بشر در نظر گرفته می‌شوند، اسنادی که مبنای اقدامات خاص و مؤثر دیگر در سطح جهانی و منطقه‌ای قرار گرفته‌اند. کاخ حقوق بشر بر بنیان‌های شأن و کرامت انسانی و لزوم حمایت عملی از آن، طراحی شده است. جهان‌شمولی حقوق بشر در برابر نسبیت‌گرایی فرهنگی، دیگر تعیین‌کننده نیست بلکه آنچه مهم است موفقیت در میزان حمایت از حقوق بشر اشخاص است زیرا وجه مشترک هردو دیدگاه، انسان و شأن انسانی اوست. اهمیت حقوق بشر تا جایی است که علاوه‌بر مکانیسم‌های جهانی برای ترویج و حمایت این حقوق، اقدامات منطقه‌ای مؤثری نیز به‌ویژه در سطح اروپا و آمریکا انجام شده است.

اسناد و سازُکارهای عام حقوق بشر به‌تنهایی برای ترویج و حمایت از این حقوق کافی نبوده‌اند به همین دلیل، حمایت‌های خاص در ادامه تحولات حقوق بشر پدیدار شد. در این رویداد نیک، اشخاصی موردِتوجه قرار گرفتند که آسیب‌پذیرتر از سایر اشخاص جامعه بوده‌اند. این آسیب‌پذیری می‌تواند بنا به دلایل متعدد جسمی، صنفی، سیاسی و سایر موارد باشد. به‌طور خاص می‌توان از کودکان، کارگران، زنان، معلولان، سالمندان، مهاجران و پناهندگان نام برد.

اما در کنار گروه‌های خاص اشخاص که آسیب‌پذیری، مبنای حمایت از آنها فرض شده است از گروه‌های خاصی می‌توان نام برد که نقش مهمی در راستای حمایت و تضمین حقوق بشر دارند. هرچند چنین وظیفه‌ای به‌طورکلی متوجه دولت‌هاست اما دولت‌ها نیز به‌نوبه خود، چنین اقداماتی را توسط نهادهای رسمی‌شان انجام می‌دهند. در این راستا به‌طور خاص باید از پلیس نام برد.

نقش پلیس در حمایت و تضمین حقوق بشر، تعیین‌کننده و مهم است. چنین نقشی از یک طرف در پیوند با دادرسی منصفانه و تحقیقات مقدماتی جرایم قرار می‌گیرد و از سوی دیگر در ارتباط با وظیفه ذاتی پلیس که همان پیشگیری از وقوع جرم، نظارت، گشت‌زنی و کنترل است قرار می‌گیرد. مصادیق مهمی از حقوق بشر مانند حق حیات، ممنوعیت شکنجه، حق حریم خصوصی و سایر موارد می‌تواند درنتیجه اقدام پلیس تحت تأثیر قرار بگیرد.

علی‌رغم جایگاه خاص و مهم پلیس در رابطه با حقوق بشر اما هیچ‌کدام از اسناد بین‌المللی و مرتبط با حقوق بشر به‌طور خاص، مربوط به پلیس نیست و از میان اسناد موجود نیز مقررات اندکی در این رابطه طراحی شده است اما با توسل به اصول و مبانی و در پرتو هدف حقوق بشر

و وظایف پلیس می‌توان چهارچوب فعالیت‌های پلیس را در مواجهه با مصادیق حقوق بشر تبیین نمود و ضمانت اجراهای خاص را تدارک دید.

به‌طورکلی برای پلیس می‌توان دو نوع تعهد در زمان انجام وظیفه قانونی‌اش در رابطه با حقوق بشر در نظر گرفت از یک طرف، پلیس دارای تعهد مثبت و مبتنی‌بر مداخله و اتخاذ اقدامات مناسب در راستای حمایت از حقوق بشر است و از سوی دیگر، دارای تعهد منفی و مبتنی بر عدمِ‌مداخله در حقوق بشر دیگران است.

از میان سازُکارهای جهانی و منطقه‌ای، دیوان اروپایی حقوق بشر نقش مهمی در رابطه با حمایت و تضمین حقوق بشر در ارتباط با پلیس ایفاء نموده است و موفقیت‌های چشمگیری دراین‌خصوص کسب نموده است. ازآنجاکه دیوان به‌طور موردی به بررسی مصادیق نقض حقوق بشر توسط پلیس پرداخته است یافته‌های دیوان بنا به مورد در سیستم حقوقی کشور ما و توسط پلیس و قاضیان دادسرا قابلِ‌بهره‌برداری است.

کتاب حاضر به همت گروهی از علاقه‌مندان به مباحث حقوق بشر به فارسی ترجمه شده است با این توضیح که قسمت ابتدایی کتاب (فصل نخست تا پایان فصل ششم) توسط حسین آقایی جنت‌مکان (دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز)، بخش میانی (فصل هفتم تا دهم) توسط مهدی‌رضا صادقی (دکترای حقوق بین‌الملل و قاضی دادگستری) و بخش پایانی (فصل یازدهم تا فصل پانزدهم) توسط زهرا ساعدی (استادیار دانشگاه شهید چمران اهواز) به فارسی برگردانده شده است.

فصل نخست: مقدمه

پلیس به‌عنوان یک کنشگر مهم در حمایت از حقوق بشر

Ralf Alleweldt and Guido Fickenscher[1]

چکیده

چنانچه بخواهیم رعایت حقوق بشر را تضمین نماییم، پلیس نقش مهمی در این زمینه ایفاء می‌کند. فصل نخست، به اختصار، اهمیت سازُکارهای‌های حمایت از حقوق بشر از سوی پلیس را توصیف و تبیین می‌کند و [سپس] نگاه مختصری به محتویات کتاب حاضر دارد.

مقامات دولتی، ازجمله نیروهای پلیس، به‌منظور تأمین امنیت و حفاظت از حقوق شهروندان ایجاد شده‌اند. مأموران پلیس، اغلب به‌منظور تضمین حقوق اشخاص و حاکمیت قانون، سریع و قاطعانه تصمیم می‌گیرند. در بسیاری موارد، آنها به طرز موفقیت‌آمیزی از حقوق شهروندان درمقابل اقدامات مجرمانه عمل می‌کنند؛ آنها از ضعیف درمقابل قوی حمایت می‌کنند. هر زمان که پلیس به‌طور قانونی برای حمایت از حق حیات و تمامیت شهروندان مداخله می‌کند، هر زمان که پلیس محکومیت کیفری اشخاص مجرم به اتهام قتل عمدی، حمله و تجاوز، سرقت مقرون به آزار یا حتی سرقت را تأمین می‌نماید، آنها به رفاه و امنیت و حمایت از حقوق بشر شهروندان کمک می‌نمایند. به‌منظور اجرای کامل این وظیفه، چنانچه ضروری باشد، نیروهای پلیس از اختیارات ویژه‌ای، ازجمله قدرت استفاده از زور و اجبار برخوردار هستند. هم‌زمان، در بسیاری از کشورها، شکایات جدی درخصوص نقض‌های حقوق بشر ارتکابی از سوی نیروهای امنیتی ازجمله پلیس مطرح می‌شود. این اتهامات عبارتند از شکنجه و سایر رفتارهای نامناسب، قتل‌های غیرقانونی، بازداشت‌های خودسرانه، مداخلات نامناسب درمورد حق اجتماعات مسالمت‌آمیز و سایر رفتارهای دیگر. سپس، چنین شکایاتی

---

۱. پروفسور رالف آلی ولدت مدرس حقوق اساسی و حقوق اروپا و پروفسور گیدو فیکنشر مدرس آیین دادرسی کیفری و حقوق پلیس در دانشگاه علوم کاربردی دانشگاه براندنبرگ.